

ד"ר דזידר פרידמן - משפטן ומנהיג ציוני

כתיבה: ד"ר מרגלית שלאין, מאי 2010

נולד ב-1880 בעיר בוסקוביץ שבמוראביה, למד משפטים בווינה והתיישב בה. כסטודנט למשפטים נהה אחרי ד"ר בנימין זאב הרצל והציונות, כבר מהקונגרס הציוני הראשון, והפך למנהיג ציוני ופעיל בקהילת וינה.

כיהן כנשיא קהילת וינה בשנים 1933-1938 ופעל רבות בתחום התרבותי והחברתי בקהילה. במקביל, נבחר ב-1934, כיהודי היחיד לפרלמנט האוסטרי ולחם באומץ למען זכויות היהודים.

באפריל 1938, לאחר סיפוח אוסטריה לרייך הגרמני, נאסר פרידמן ונשלח למחנה הריכוז דאכאו. לאחר שנה, באפריל 1939, נשלח למחנה הריכוז בוכנוואלד. לאחר כמה שבועות שוחרר וחזר לווינה, לשמש כבן ערובה להגירת היהודים משם. ואולם הוא לא חזר להנהלת הקהילה שנהלה עתה בידי סגנו הד"ר יוסף לוונהרץ.

ב-1923 נשא פרידמן לאישה את אלה סטייני ונולדו להם שתי בנות הדויג וארנסטין. פרידמן הצליח לשלוח את שתי בנותיו הצעירות לארץ ישראל ולשמחתנו הן אתנו עד היום, עם בני משפחותיהן.

בספטמבר 1942 גורש פרידמן עם אשתו לטרזיינשטאט ומונה שם למועצת הזקנים בגטו כנציג יהודי אוסטריה. ב-24 בנובמבר 1942 מונה כסגנו של זקן-היהודים יעקב אדלשטיין ושירת בתפקיד זה עד 27 בינואר 1943.

בפברואר 1943 נאסר בפקודת מפקד המחנה, "מאחר שהרשה לעשן בנוכחותו" ושוחרר בהתערבותו של ראש המשטרה ד"ר קארל לוונשטיין לאחר שהיה חודש במאסר. ב-26 ביוני 1943, מונה פרידמן, למנהל הבנק של המינהל-העצמי היהודי בגטו, בשל היותו נכבד יהודי בעל שם וב-16 בינואר 1944 נבחר שוב למועצת-הזקנים כנציג יהודי אוסטריה. כמנהלו כביכול של הבנק, אולץ להציג את המערכת הבנקאית בטרזיינשטאט בפני משלחת הצלב-האדום הבינלאומי בעת ביקורה במחנה ולהשתתף בכפיה, כשאר אסירי הגטו בהסרת סרט התעמולה "התיעודי" טרזיינשטאט (ראה תמונה)

ב-28 אוקטובר 1944 יצא המשלוח האחרון מטרזיינשטאט לאושוויץ. אל משלוח זה צורפו על-פי 'הוראה מיוחדת', דהיינו להמתה ישירה, רוב חברי מועצת-הזקנים עם בני משפחותיהם וביניהם דזידר פרידמן ואשתו אלה. יהי זיכרם ברוך.

